

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ АБ АРГАНІЗАЦЫІ ДЗЕЙНАСЦІ МУЗЕЯЎ УСТАНОЎ АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Агульныя палажэнні

Грамадзянскае і патрыятычнае выхаванне маладога пакалення з'яўляецца адным з асноўных накірункаў дзейнасці ўстаноў адукацыі краіны. Важнае месца ў арганізацыі выхаваўчай работы належыць музею ўстановаў адукацыі як цэнтру грамадзянскай, патрыятычнай, культурна-асветніцкай і інфармацыйнай работы з моладдзю.

Музеі ўстаноў адукацыі прызначаны аб'ектыўна адлюстроўваць мінулае і сучаснасць рэгіёна, прапагандаваць гісторыка-культурныя і прыродныя каштоўнасці, весці даследчую працу па выяўленні, вывучэнні і захаванні помнікаў матэрыяльнай і духоўнай культуры.

Дзейнасць музея ўстановаў адукацыі рэгулюецца:

Кодэксам Рэспублікі Беларусь аб адукацыі;

Кодэксам Рэспублікі Беларусь аб культуры;

іншымі нарматыўнымі прававымі актамі Рэспублікі Беларусь, якія размяшчаюцца на сайце Установы адукацыі «Рэспубліканскі цэнтр экалогіі і краязнаўства» (далей – РЦЭІК) (rctkum.by), а таксама лакальнымі нарматыўнымі прававымі актамі ўстановаў адукацыі.

Асноўнымі накірункамі дзейнасці музея ўстановаў адукацыі з'яўляюцца:

камплектаванне і ўлік музейных фондаў у адпаведнасці з устаноўленымі правіламі;

арганізацыя пошукава-даследчай дзейнасці з мэтай усебаковага вывучэння гісторыі, культуры і прыроды свайго рэгіёна;

арганізацыя культурна-асветніцкай і грамадска-карыснай дзейнасці сярод удзельнікаў адукацыйнага працэсу (навучэнцаў, іх законных прадстаўнікоў, педагогічных работнікаў устаноў адукацыі) і грамадскасці;

выкарыстанне фондаў музея ў адукацыйным працэсе.

Арганізацыя работы музеяў устаноў адукацыі

Музей установы адукацыі з'яўляецца структурным падраздзяленнем установы адукацыі, якое ствараецца з мэтай выяўлення і захавання на пастаяннай аснове музейных прадметаў, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў, іх вывучэння, уліку, экспанавання і папулярызацыі для ажыццяўлення адукацыйных задач установы адукацыі.

Для адкрыцця музея ва ўстанове адукацыі неабходна заключэнне ўпаўнаважанай камісіі (далей – Камісія):

ва ўстановах адукацыі раённага (гарадскога) падпарадкавання – раённай Камісіі, якая ствараецца загадам начальніка аддзела (упраўлення) адукацыі, спорту і турызму;

ва ўстановах адукацыі абласнога і рэспубліканскага падпарадкавання – Камісіі, якая ствараецца загадам кіраўніка ўстановы адукацыі.

Камісія ствараецца на адзін год.

Функцыі Камісіі:

устаўляе адпаведнасць музея ўстанова адукацыі ўмовам для яго адкрыцця;

разглядае неабходнасць ліквідацыі музея ўстанова адукацыі;

ажыццяўляе пашпартызацыю музеяў устаноў адукацыі;

разглядае пытанні аб аднясенні музейных прадметаў да асабліва каштоўных музейных прадметаў, пераводу музейных прадметаў з асноўнага фонду ў навукова-дапаможны фонд, і іх выключэння з асноўнага фонду.

У склад раённай Камісіі ўваходзяць прадстаўнікі:

абласной (Мінскай гарадской) установы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, ДУА «Мінскі абласны інстытут развіцця адукацыі», якія каардынуюць дзейнасць музеяў (старшыня камісіі па ўзгадненні);

раённага (гарадскога) аддзела (упраўлення) адукацыі, спорту і турызму;

раённага (гарадскога) аддзела (упраўлення) ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі (па ўзгадненні);

раённай (гарадской) установы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, якая каардынуе дзейнасць музеяў.

У склад Камісіі ва ўстановах абласнога і рэспубліканскага падпарадкавання ўваходзяць прадстаўнікі рэспубліканскай і (або) абласной (Мінскай гарадской) установы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, ДУА «Мінскі абласны інстытут развіцця адукацыі», іншых устаноў (арганізацый) па ўзгадненні.

Для адкрыцця музея ўстанова адукацыі неабходна наяўнасць наступных дакументаў:

пракола заключэння Камісіі аб адпаведнасці музея ўстанова адукацыі ўмовам для яго адкрыцця;

загада кіраўніка ўстанова адукацыі аб адкрыцці музея ўстанова адукацыі;

палажэння аб музеі ўстанова адукацыі;

пашпарта музея ўстанова адукацыі.

Пашпарт музея (дакумент, які змяшчае асноўныя звесткі аб музеі ўстанова адукацыі і запаўняецца з мэтай уліку і аналізу яго дзейнасці) падпісваецца кіраўніком ўстанова адукацыі і старшынёй Камісіі. Пашпарт захоўваецца ў музеі, копія пашпарта ў старшыні Камісіі.

Пашпартызацыя (працэс пацвярджэння адпаведнасці музея ўстанова адукацыі ўстаноўленым патрабаванням да арганізацыі яго дзейнасці) праводзіцца раз у пяць гадоў.

Абавязковымі ўмовамі для стварэння музея ўстанова адукацыі з'яўляецца наяўнасць:

канцэпцыі развіцця музея ўстанова адукацыі¹;

¹ Канцэпцыя развіцця музея ўстанова адукацыі – дакумент, які з'яўляецца асновай для планавання дзейнасці музея, камплектавання музейнага фонду ў адпаведнасці з яго профілем і вызначае мэты, задачы, прынцыпы функцыянавання, перспектывы і напрамкі развіцця музея, шляхі іх рэалізацыі.

прадметаў музейнага значэння (не менш 100 музейных прадметаў асноўнага фонду);

асобнага памяшкання (не менш за 25 кв.м.) і абсталявання, якія забяспечваюць захаванасць і экспанаванне музейных прадметаў, фондасховішча з абавязковым захаваннем светлавога, тэмпературна-вільготнаснага рэжымаў, а таксама наяўнасцю пажарнай сігналацыі (размяшчэнне музея, захоўванне музейных прадметаў дапускаецца толькі ў будынках (памяшканнях), якія адпавядаюць дадзеным патрабаванням);

штатнай адзінкі (штатных адзінак) музейнага работніка (кіраўніка музея).

Першачарговым пытаннем пры стварэнні музея з'яўляецца вызначэнне яго профілю², які павінен адпавядаць зместу экспазіцыі музея ўстанова адукацыі³.

Дзейнасць музея ўстанова адукацыі рэгламентуецца палажэннем, якое зацвярджаецца кіраўніком установы адукацыі. Палажэнне аб музеі ўстанова адукацыі павінна распрацоўвацца з улікам рэгіянальных асаблівасцяў і спецыфікі музея і ўключае наступныя раздзелы: агульныя палажэнні (паняцце, мэта, задачы, функцыі музея), арганізацыя і кіраванне (парадак стварэння і ліквідацыі музея, вызначэнне профілю музея, напрамкі работы), камплектаванне і ўлік музейных фондаў, правы і абавязкі наведвальнікаў музея, суб'ектаў адукацыйных адносін.

Ліквідацыя музея (выключэнне са структуры ўстанова адукацыі) дапускаецца ў выключных выпадках: пры ліквідацыі ўстанова адукацыі, а таксама пры пагрозе захаванасці музейных прадметаў і навукова-дапаможных матэрыялаў, на падставе загада кіраўніка ўстанова адукацыі. **Звяртаем увагу**, што пры ліквідацыі музея ўстанова адукацыі неабходна забяспечыць захаванасць музейнага фонду і перадачу яго іншаму дзяржаўнаму музею са складаннем акта перадачы⁴.

Пры ліквідацыі музея (правядзенні рамонтных работ) ва ўстанове адукацыі ствараецца камісія, у склад якой уваходзіць кіраўнік установы адукацыі, кіраўнік музея, іншыя члены па ўзгадненні. Камісіяй складаецца акт зверкі наяўнасці музейных прадметаў і навукова-дапаможных матэрыялаў з уліковай дакументацыяй. Памяшканне, дзе знаходзіцца музейны фонд, апячатваецца.

Агульнае кіраўніцтва дзейнасцю музея ажыццяўляе кіраўнік установы адукацыі, які павінен забяспечыць:

адпаведнасць памяшканняў (будынка) музея патрабаванням па захаванні музейнага фонду;

абсталяваннем, фінансавымі, тэхнічнымі і іншымі сродкамі, неабходнымі для ажыццяўлення музейнай дзейнасці;

стварэнне належных умоў для захавання музейнага фонду, каталагізацыю музейных прадметаў, супрацьпажарную бяспеку музея;

² Профіль музея – катэгорыя класіфікацыі музеяў, якая вызначае сувязь музейнай дзейнасці з профільнай дысцыплінай, канкрэтнай галіной навукі, тэхнікі, вытворчасці, відам мастацтва і інш.

³ Артыкул 161 Кодэкса аб культуры Рэспублікі Беларусь

⁴ Форма акта перадачы размешчана на сайце gskum.by

цэласнасць музейнага фонду.

Кіраўнік музея (педагагічны работнік) нясе адказнасць за выкарыстанне рэсурсаў музея ў адукацыйным працэсе, вядзенне ўліковай дакументацыі ў адпаведнасці з усталяванымі патрабаваннямі, камплектаванне і захаванне музейнага фонду. Штатны расклад, умовы і парадак аплаты працы работнікаў музея вызначаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.⁵

На базе музея пад кіраўніцтвам кіраўніка музея арганізуецца работа савета музея, у склад якога могуць уваходзіць: педагагічныя і іншыя работнікі ўстановы адукацыі, навучэнцы і іх законныя прадстаўнікі, прадстаўнікі мясцовых органаў улады, дзяржаўных, грамадскіх і іншых зацікаўленых арганізацый.

Функцыі савета музея:

распрацоўка канцэпцыі развіцця музея і гадавога плана работы;
разгляданне пытанняў уключэння ў асноўны фонд гістарычных, культурных і прыродных прадметаў, якія паступаюць у працэсе камплектавання, пераводу з фонду навукова-дапаможных матэрыялаў у асноўны фонд;

стварэнне пошукавых, фондавых, экскурсійных і іншых груп, якія ўзначальваюць члены савета музея;

разгляд справаздач пошукавых, фондавых, экскурсійных і іншых груп;
арганізацыя вучобы груп (пошукавых, фондавых, экскурсійных і інш.), падрыхтоўка экскурсаводаў музея ўстановы адукацыі, лектараў;

абмеркаванне актуальных пытанняў дзейнасці музея ўстановы адукацыі.

Музею ўстановы адукацыі ў адпаведнасці з рашэннем калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь можа быць прысвоены статус «народны».⁶

Звяртаем увагу, што выкананне функцый каардынацыйных і метадычных цэнтраў сеткі музеяў устаноў адукацыі на рэспубліканскім узроўні ажыццяўляе Установа адукацыі «Рэспубліканскі цэнтр экалогіі і краязнаўства», на абласным і раённым узроўні – установы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі (далей – УДАДзіМ), якія з мэтай арганізацыі эфектыўнай работы музеяў устаноў адукацыі і аналізу іх дзейнасці, павышэння прафесійнага майстэрства кіраўнікоў музеяў:

аказваюць метадычную дапамогу музеям устаноў адукацыі;

забяспечваюць правядзенне мэтанакіраванай работы па абагульненні і распаўсюджванні перадавога вопыту дзейнасці музеяў устаноў адукацыі;

праводзяць рэгіянальныя (раённыя, гарадскія, абласныя) і рэспубліканскія семінары кіраўнікоў музеяў устаноў адукацыі, школы маладога кіраўніка музея,

⁵ Трудовой кодекс Республики Беларусь

Пастанова Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 24 красавіка 2013 г. № 22 «О типовых штатах и нормативах численности работников отдельных учреждений общего среднего и специального образования (в редакции от 22.05.2015 № 42)»

⁶ Артыкул 247 Кодэкса аб культуры Рэспублікі Беларусь

прэзентацыі перадавога педагагічнага вопыту работы з улікам сучасных тэхналогій;

актуалізуюць і забяспечваюць размяшчэнне на сваіх сайтах інфармацыі аб практычным вопыце музеяў устаноў адукацыі;

ажыццяўляюць маніторынг дзейнасці музеяў устаноў адукацыі ўсіх тыпаў;

прыцягваюць сродкі масавай інфармацыі для асвятлення дзейнасці музеяў устаноў адукацыі.

У мэтах арганізацыі ўліку музеяў, фарміравання адзінай базы даных аб музеях фарміруецца і вядзецца:

раённымі (гарадскімі), абласнымі (Мінскім гарадскім) УДАДзіМ банкі дадзеных музеяў устаноў адукацыі;⁷

юрыдычнай асобай, упаўнаважанай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь – рэестр музеяў⁸.

Рэспубліканскі банк дадзеных фарміруецца (абнаўляецца) РЦЭіК на аснове інфармацыі, прадстаўленай абласнымі УДАДзіМ. Інфармацыя прадстаўляецца ў РЦЭіК штогод да 1 лютага і размяшчаецца на сайце РЦЭіК (http://rctkum.by/divisionstext/музеи_уо).

Камплектаванне і ўлік музейных прадметаў, навукова-дапаможных матэрыялаў

Камплектаванне музейнага фонду⁹ з'яўляецца адным з важных напрамкаў музейнай дзейнасці.

Музейны фонд¹⁰ уключае ў сябе: асноўны фонд¹¹, фонд навукова-дапаможных матэрыялаў¹², фонд сыравінных матэрыялаў¹³.

Пэралік прадметаў музейнага значэння, якія могуць быць аднесены да асноўнага ці навукова-дапаможнага фондаў размешчаны на сайце РЦЭіК (rctkum.by). **Звяртаем увагу**, што навукова-дапаможныя матэрыялы не валодаюць уласцівасцямі музейнага прадмета, не маюць статусу музейных прадметаў і выконваюць дапаможную функцыю ў працэсе вывучэння, выкарыстання і экспанавання музейных прадметаў.

У мэтах забеспячэння захаванасці і кантролю за музейнымі фондамі неабходна асабліваю ўвагу звярнуць на арганізацыю належнага

⁷ Форма прадстаўлення інфармацыі аб музеях установы адукацыі размешчана на сайце rctkum.by

⁸ Артыкул 167 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры;

пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 2016 г. № 56 «Аб устанаўленні форм для вядзення рэестра музеяў»

⁹ Камплектаванне музейных фондаў – мэтанакіраваны, планавы працэс выяўлення і збору прадметаў музейнага значэння ці абмену музейнымі прадметамі, уліку і апісання музейных прадметаў у мэтах фарміравання, папаўнення і захавання музейных фондаў

¹⁰ Музейны фонд – сукупнасць музейных прадметаў, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў, якія пастаянна захоўваюцца ў музеі ўстановы адукацыі

¹¹ Асноўны фонд – сукупнасць музейных прадметаў

¹² Фонд навукова-дапаможных матэрыялаў – сукупнасць навукова-дапаможных матэрыялаў, якія набытыя або спецыяльна вырабленыя па заказе музея для раскрыцця зместу тэм экспазіцыі або выставы

¹³ Фонд сыравінных матэрыялаў – сукупнасць сыравінных матэрыялаў, аб'ектаў прыроднага паходжання, якія прызначаны для лабараторных даследавання і прэпаравання

ўнутрымузейнага ўліку музейных прадметаў, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў.

Музейныя прадметы асноўнага фонду фіксуюцца ў галоўнай інвентарнай кнізе (кнізе паступленняў музейных прадметаў асноўнага фонду), навукова-дапаможныя матэрыялы – у кнізе ўліку фонду навукова-дапаможных матэрыялаў, сыравінныя матэрыялы – у кнізе ўліку фонду сыравінных матэрыялаў (пры наяўнасці сыравінных матэрыялаў).

Кнігі ўліку павінны быць да запаўнення пранумараваны, прашнураваны, падпісаны кіраўніком установы адукацыі і праштампаваны пячаткай установы адукацыі.

Пры паступленні прадметаў у музей абавязкова афармляецца акт прыёму¹⁴ і дагавор. Акт прыёму прадметаў на пастаяннае захоўванне складаецца ў двух экзэмплярах, кожны экзэмпляр зацвярджаецца кіраўніком установы адукацыі, падпісваецца кіраўніком музея і ўладальнікам прадмета музейнага значэння. Адзін экзэмпляр акта прыёму перадаецца ўладальніку прадмета музейнага значэння. Акты прыёму абавязкова рэгіструюцца ў кнізе рэгістрацыі актаў.

Звесткі аб усіх прадметах, якія паступілі ў музей на пастаяннае захоўванне, пасля акціравання, уносяцца ў адпаведную кнігу ўліку. Адначасова з гэтым на музейных прадметах, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялах і ў акце прыёму прастаўляюцца адпаведныя ўліковыя абазначэнні (ідэнтыфікацыйныя нумары). Уліковыя абазначэнні наносзяцца на тую частку музейнага прадмета, навукова-дапаможнага або сыравіннага матэрыялу, якая не будзе бачнай пры яго экспанаванні.

Музейныя прадметы з асноўнага фонду могуць быць выключаны толькі ў выключных выпадках: страты або знішчэння ў выніку надзвычайных сітуацый ці па іншых прычынах.¹⁵

Перавод музейных прадметаў з асноўнага фонду ў навукова-дапаможны фонд ажыццяўляецца пры ўмове, калі музейны прадмет страціў сваю навуковую, гістарычную, мемарыяльную, мастацкую і (або) эстэтычную вартасць. Перавод музейных прадметаў у навукова-дапаможны фонд ажыццяўляецца па рашэнні Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і афармляецца загадам кіраўніка ўстановы адукацыі.

Перавод навукова-дапаможных матэрыялаў з фонду навукова-дапаможных матэрыялаў у асноўны фонд ажыццяўляецца па рашэнні савета музея, зыходзячы з мэтазгоднасці, у выпадках набыцця музейным прадметам гістарычнай, культурнай каштоўнасці ці ў выніку праведзенага даследавання або з цягам часу і афармляецца загадам кіраўніка ўстановы адукацыі.

Сыравінныя матэрыялы ў залежнасці ад вынікаў апрацоўкі пераводзяцца ў асноўны фонд або фонд навукова-дапаможных матэрыялаў па рашэнні савета музея.

¹⁴ Форма акта прыёму прадметаў музейнага значэння размешчана на сайце rctkum.by.

¹⁵ Артыкул 173 Кодэкса аб культуры Рэспублікі Беларусь

Перадача музейных прадметаў ад аднаго музея да іншага і ад музея да іншай арганізацыі на пастаяннае або часовае захоўванне ажыццяўляецца на падставе дагавора. Асноўным дакументам для перадачы музейных прадметаў і (або) навукова-дапаможных матэрыялаў на пастаяннае або часовае захоўванне з'яўляецца акт перадачы (на пастаяннае або часовае захоўванне). Акт перадачы рэгіструецца ў кнізе рэгістрацыі актаў.

Уліковыя дакументы захоўваюцца ў асобным памяшканні або металічнай шафе. Доступ да ўліковай дакументацыі кантралюецца кіраўніком музея. Забараняецца знішчэнне і вынас уліковай дакументацыі з музея, акрамя выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Выкарыстанне музейных прадметаў, навукова-дапаможных матэрыялаў ва ўмовах, якія ствараюць пагрозу іх захаванасці і могуць прывесці да іх пашкоджання, страты або знішчэння, забараняецца.

Пры размяшчэнні ў музеях устаноў адукацыі зброі, боепрыпасаў і іншых выбухованебяспечных прадметаў неабходна забяспечыць выкананне патрабаванняў нарматыўных дакументаў.¹⁶

Для бяспечнага функцыянавання музеяў устаноў адукацыі неабходна правядзенне агляду музейных прадметаў і навукова-дапаможных матэрыялаў (фрагментаў боепрыпасаў, карпусоў мін, гільзаў, асколкаў снарадаў і г.д.) спецыялістамі тэрытарыяльных органаў Міністэрства ўнутраных спраў, якія павінны даць заключэнне на прадмет магчымасці захоўвання дадзеных прадметаў у экспазіцыі музея ўстанова адукацыі або іх канфіскацыі. Агляд праводзіцца ў прысутнасці кіраўніка ўстанова адукацыі і кіраўніка музея. Па выніках дадзенага агляду складаецца акт.¹⁷

Для раскрыцця зместу тэмы экспазіцыі рэкамендуецца выкарыстоўваць макеты (муляжы) зброі і боепрыпасаў.

Правядзенне пошукавых работ у месцах, дзе праходзілі баявыя дзеянні і карныя акцыі, а таксама адкрыццё воінскіх пахаванняў асобамі, якія не ўпаўнаважаныя для гэтага Міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь, катэгарычна забараняецца.¹⁸

Музеі ўстаноў адукацыі, якія змяшчаюць у сваіх калекцыях прадметы з каштоўных металаў і камянёў, павінны атрымаць ва ўстаноўленым парадку ліцэнзію на дзейнасць, звязаную з каштоўнымі металамі і каштоўнымі

¹⁶ Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 30 жніўня 2002 г. № 473 «О мерах по совершенствованию регулирования оборота боевого, служебного, гражданского оружия и боеприпасов к нему на территории Республики Беларусь»;

Пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 17 чэрвеня 2003 г. № 17 «Об утверждении Инструкции о порядке учета, хранения и транспортировки оружия и боеприпасов, имеющих культурную ценность, государственными музеями»;

Пастанова Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2010 г. № 383 «Об утверждении Правил размещения оружия, его составных частей и компонентов, боеприпасов при осуществлении деятельности, связанной со служебным и гражданским оружием и боеприпасами к нему, коллекционированием и экспонированием оружия и боеприпасов, и признании утратившими силу некоторых постановлений и структурного элемента постановления Министерства внутренних дел Республики Беларусь»

¹⁷ Форма акта агляду музейных прадметаў і навукова-дапаможных матэрыялаў размешчана на сайце rctkum.by

¹⁸ Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 24 сакавіка 2016 г. № 109 «Об увековечении памяти о погибших при защите Отечества и сохранении памяти о жертвах войн»

камянямі, ці, у мэтах забеспячэння бяспекі, павінны перадаць каштоўнасці ў дзяржаўныя музеі сістэмы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, якія маюць ліцэнзію, або дзяржаўныя музеі сістэмы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь са складаннем акта перадачы.¹⁹

Асаблівасці выкарыстання, уліку і захоўвання музейных прадметаў, якія змяшчаюць каштоўныя металы і каштоўныя камяні ўстанаўліваюцца заканадаўствам у сферы дзейнасці з каштоўнымі металамі і каштоўнымі камянямі.²⁰

Музейныя прадметы, якія пастаянна захоўваюцца ў музеі ўстановы адукацыі, лічацца ўключанымі ў Музейны фонд Рэспублікі Беларусь²¹ пасля іх рэгістрацыі ў галоўнай інвентарнай кнізе гэтых музеяў і з'яўляюцца неад'емнай часткай культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь.

Забараняецца выкарыстанне музейных прадметаў, уключаных у Музейны фонд Рэспублікі Беларусь, ва ўмовах, якія ствараюць пагрозу іх захаванасці і (або) могуць прывесці да іх пашкоджання, страты або знішчэння.

Музейныя прадметы, уключаныя ў Музейны фонд Рэспублікі Беларусь, могуць перадавацца на часовае і пастаяннае захоўванне ад аднаго музея да іншага музея толькі на падставе дагавора паміж арганізацыямі, структурнымі падраздзяленнямі якіх з'яўляюцца музеі.

Музейныя прадметы выключаюцца з Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь у выпадку, калі яны:

страцілі сваю навуковую, гістарычную, мемарыяльную, мастацкую і (або) эстэтычную вартасць;

вернуты ўладальніку па судовай пастанове;

выкрадзены, што пацвярджаецца дакументамі адпаведных дзяржаўных органаў;

пашкоджаны ў такой ступені, што іх немагчыма рэстаўрыраваць;

страчаны або знішчаны ў выніку надзвычайных сітуацый або ўзброенага канфлікту ці па іншых прычынах.

Для выключэння музейнага прадмета (-аў) з Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь установа адукацыі прадстаўляе ў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь заяву аб выключэнні музейнага прадмета (-аў) з Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.²² Да заявы дадаюцца: фота, дэфектныя акты.

¹⁹ Пастанова Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 15 сакавіка 2004 г. № 34 «Аб зацвярджэнні Інструкцыі аб парадку выкарыстання, уліку і захоўвання каштоўных металаў і каштоўных камянёў»

²⁰ Пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 2008 № 40 «Аб зацвярджэнні Інструкцыі аб парадку ўліку і інвентарызацыі каштоўнасцей культурна-гістарычнага фонду, якія знаходзяцца ў падначаленых Міністэрству культуры арганізацыях, а таксама ў структурных падраздзяленнях мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, якія ажыццяўляюць дзяржаўна-ўласныя паўнамоцтвы ў галіне культуры, і падначаленых ім арганізацыях»

²¹ Музейны фонд Рэспублікі Беларусь – сукупнасць музейных прадметаў, якія пастаянна захоўваюцца ў дзяржаўных музеях, і асобных прадметаў, якія пастаянна захоўваюцца ў прыватных музеях і ўключаны ў Музейны фонд Рэспублікі Беларусь па пісьмовых заявах уласнікаў музейных прадметаў

²² Форма заявы аб выключэнні музейнага прадмета (-аў) з Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь размешчана на сайце gstkum.by

У мэтах цэнтралізаванага ўліку, ідэнтыфікацыі і папулярызацыі асабліва каштоўных музейных прадметаў, уключаных у Музейны фонд Рэспублікі Беларусь, юрыдычная асоба, упаўнаважаная Міністэрствам культуры, фарміруе і вядзе Дзяржаўны каталог Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.²³

Адукацыйная дзейнасць музеяў устаноў адукацыі

Адукацыйная функцыя музеяў устаноў адукацыі рэалізуецца ў працэсе непасрэднага ўдзелу навучэнцаў у ажыццяўленні розных напрамкаў музейнай дзейнасці.

Неабходна сканцэнтраваць увагу на эфектыўным выкарыстанні адукацыйнага патэнцыялу музеяў, якія павінны з'яўляцца рэсурснымі цэнтрамі ўстановаў адукацыі па грамадзянскім і патрыятычным выхаванні.

Назапашаны матэрыял музеяў павінен выкарыстоўвацца педагогічнымі работнікамі ў арганізацыі адукацыйнага працэсу ва ўстанове адукацыі: правядзенні ўрокаў па розных прадметных дысцыплінах, факультатыўных заняткаў, заняткаў у аб'яднаннях па інтарэсах і мерапрыемствах выхаваўчага характару.

У пазакласнай рабоце матэрыялы музея выкарыстоўваюцца пры падрыхтоўцы юных экскурсаводаў, лектарскіх груп, распрацоўцы тэматыкі масавых мерапрыемстваў, правядзенні мерапрыемстваў прафарыентацыйнай накіраванасці.

Музеі павінны стаць часткай цэласнай сістэмы работы ўстановаў адукацыі ў шосты школьны дзень і канікулярны перыяд, што забяспечваецца планамернай працай у напрамку актывізацыі асноўных накірункаў і форм работы музея.

Актывізацыі дзейнасці музеяў устаноў адукацыі спрыяе ўдзел навучэнцаў у раённых, абласных, рэспубліканскіх праектах, акцыях, конкурсах, форумах, выставах і г.д.

З мэтай папулярызацыі працы музеяў устаноў адукацыі, далучэння навучэнцаў да даследчай і пошукавай работы музеяў устаноў адукацыі рэкамендуецца праводзіць прэзентацыйныя мерапрыемствы на рэгіянальных і рэспубліканскім узроўнях, папулярываць дзейнасць музеяў праз выданне промапрадукцыі: буклетаў, флаераў, даведачных матэрыялаў, тэматычных зборнікаў па арганізацыі крэзнаўчай работы ва ўстановах адукацыі.

Неабходна асаблівую ўвагу надаваць арганізацыі экскурсійнай работы ў музеях устаноў адукацыі. Рэкамендуецца арганізоўваць узаеманаведванне музеяў навучэнцамі ўстаноў адукацыі, рэалізоўваць сумесныя музейныя праекты, акцыі, мерапрыемствы, уключаць музеі ўстаноў адукацыі ў турысцка-экскурсійныя маршруты па рэгіёне.

Важным напрамкам у рабоце музеяў устаноў адукацыі з'яўляецца ўключэнне навучэнцаў у грамадска-карысную дзейнасць: выкананне работы па ахове помнікаў гісторыі, культуры і прыроды свайго рэгіёна па заданнях музея;

²³ Артыкул 177 Кодэкса аб культуры Рэспублікі Беларусь

добраўпарадкаванне помнікаў; шэфства над ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны і працы, пажылымі людзьмі і інш.

У апошні час у рабоце музеяў устаноў адукацыі шырока выкарыстоўваюцца інфармацыйныя тэхналогіі, што дазваляе актывізаваць даследчую і пазнавальную дзейнасць навучэнцаў.

Формы работы музея ўстановы адукацыі з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій могуць быць рознымі:

стварэнне лакальных сайтаў, на якіх прадстаўлены музеі ўстаноў адукацыі, базы дадзеных музейных прадметаў з магчымасцю пабудовы да іх розных запытаў, інтэрактыўнай экспазіцыйна-выставачнай прасторы;

прымяненне аўдыёвізуальных і камп'ютарных сродкаў, мультымедычных праграм;

фарміраванне электронных каталогаў, якія ўключаюць інфармацыю, звязаную з музейнымі прадметамі, архіўныя дадзеныя, артыкулы, матэрыялы, аб'яднаныя пэўнай тэмай і г.д.;

стварэнне электроннай базы дадзеных фондаў музея, апісанне музейных прадметаў, фарміраванне ў фондах музея электроннай бібліятэкі, калекцыі аўдыё-і відэазапісаў, фатаграфій;

арганізацыя праектнай дзейнасці, якая прадугледжвае збор матэрыялаў у сетцы інтэрнэту, пошук магчымых «сеткавых» партнёраў музея; электронная перапіска з экспертамі музейнай справы; правядзенне сумесных праектаў з іншымі дзяржаўнымі музеямі, ўстановамі (арганізацыямі);

прымяненне камп'ютарнай тэхнікі для стварэння, тыражавання друкаваных і электронных матэрыялаў, стварэнне прэзентацый для выкарыстання ў вучэбнай дзейнасці і дэманстрацыі іх у рамках мерапрыемстваў.

Эфектыўным сродкам сацыялізацыі навучэнцаў з'яўляецца прымяненне ў музеях устаноў адукацыі інтэрактыўных форм работы: віртуальнай экскурсіі, квэст-экскурсіі, тэатралізаванай экскурсіі, экскурсіі «майстар-клас», музейнага свята, дэманстрацыі музейных прадметаў у дзеянні і інш.

Музей установы адукацыі можа быць ініцыятарам або актыўным удзельнікам розных музейных акцый: «Дзень сям'і», «Дзень старэйшага пакалення», «Музейнае сэлфі», «Музей у падарунак маме», «Першы наведвальнік выставы» і інш.

Стварэнне музейных сямейных праграм, арганізацыя сямейнага вольнага часу ў музеі, стварэнне сямейных клубаў будзе спрыяць эфектыўнай камунікацыі для рэалізацыі задач сямейнага выхавання.

Адукацыйную і культурна-асветніцкую дзейнасць музеяў устаноў адукацыі рэкамендуецца праводзіць ва ўзаемадзеянні з дзяржаўнымі і грамадскімі арганізацыямі, зацікаўленымі асобамі.

Неабходна забяспечыць актыўнае ўзаемадзеянне музеяў сістэмы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якое можа заключацца ў сумесным правядзенні мерапрыемстваў: семінараў, аглядаў-конкурсаў, цыклаў экскурсій, прэзентацый, фестываляў,

святаў і г.д., а таксама ў аказанні прафесійнай метадычнай і практычнай дапамогі музеям устаноў адукацыі.

У рамках супрацоўніцтва музеяў устаноў адукацыі і іншых дзяржаўных музеяў рэкамендуецца ствараць музейна-педагагічныя праграмы. Музейна-педагагічная праграма, аб'ядноўваючы два блокі – «установа адукацыі ў адукацыйнай прасторы музея» і «музейная педагогіка ва ўстанове адукацыі», – адначасова можа з'яўляцца мадэллю рэалізацыі інавацыйнай адукацыйнай практыкі музея. Такая мадэль адкрывае магчымасць найбольш эфектыўнага ўзаемадзеяння музеяў, дазваляе ўзбагаціць новым зместам традыцыйныя формы адукацыйнай дзейнасці, уключыць у адукацыйны працэс сучасныя тэхналогіі.

Звяртаем увагу, што ў мэтах удасканалення работы музеяў устаноў адукацыі ўстановам адукацыі сумесна з зацікаўленымі неабходна забяспечыць:

распрацоўку і рэалізацыю рэгіянальных праграм па выкарыстанні ў адукацыйным працэсе патэнцыялу музеяў устаноў адукацыі, у тым ліку ў шосты школьны дзень, вячэрні час, канікулярны перыяд;

арганізацыю сістэмы мерапрыемстваў для павышэння прафесійнага майстэрства кіраўнікоў музеяў;

удасканаленне работы па арганізацыі камплектавання і ўліку музейных фондаў у адпаведнасці з патрабаваннямі;

выкарыстанне інавацыйных і інтэрактыўных форм работы ў музеі ўстановы адукацыі;

стварэнне віртуальных музеяў, раздзелаў «Музей» на інтэрнэт-сайтах устаноў адукацыі;

умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы музеяў устаноў адукацыі, абнаўленне экспазіцый музеяў устаноў адукацыі ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі;

распрацоўку турысцка-экскурсійных праграм з улікам патрабаванняў узроставых і індывідуальных асаблівасцей навучэнцаў, з уключэннем у праграмы наведвання музеяў устаноў адукацыі;

узаемадзеянне з ўстановамі культуры і іншымі ўстановамі (арганізацыямі);

кантроль за эфектыўнасцю дзейнасці музеяў устаноў адукацыі.

Дадатак да пісьма Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад «21» жніўня 2018 г. № І-05-01-21/303